

TEXTUS ENODATUS.

1137 Præjacta verba sic effert Joachimus Camerarius: *Ego sola ubique sum, quam latè patet cælum, & quam profunda est abyssus, undequaque in mari, undequaque super terram.* Drusus vero ita: *Ambitum cæli circumvi sola, & in profundo abyssorum deambulavi: in fluctibus maris, & in universa terra.* Ferè similiter Tigurina. Syrus autem: *In cælo unà cum Deo simul habitavi, & in fundamentis abyssorum ego ambulavi, in fontibus aquarum, & in fundamentis orbis.*

1138 Omnes ferè Interpretes sacri verba hæc de Christi Jesu, quæ Deus est, immensitate capiunt sub circuitionis, ambulationis, & stationis in omni loco metaphora; tamen si diversimodè explicent. Hugo Carenis ita: *Gyrum cæli, id est, motum Planetarum, & cursum siderum circumvi, per Astronomiam investigando. Profundum abyssus penetravi, mensurando per Geometriam: Et in fluctibus maris ambulavi, id est, ambulare docui per Astrologiam, & naturalem scientiam, quæ Astronomiæ subalternatur. Et in omni terra steti, per artem calculandi, id est, per Arithmeticam, & Musicam, quæ omnium calculationem, & proportionem docet. Hactenus Hugo, argutè sanè. Quæ velim notasses, ut scias, non solum Christum, quæ homo est, sed etiam Deiparam, Astronomiæ, Geometriæ, Astrologiæ, Arithmeticæ, & Musicæ peritissimam fuisse. De quo multa nonnulli.*

Lyranus vero sic exponit. *Gyrum cæli, id est, cælum sidereum luminaribus, & stellis ornatum circumvi, disponendo motum orbium. Et profundum abyssus penetravi, præparando concavitates in terra, ut ibi, congregatis aquis, appareret arida, quæ congregatio vocatur Oceanus vel abyssus. Et in fluctibus maris ambulavi, salvando Noè. Et in omni terra steti, dando ei stabilitatem undique circa centrum mundi.*

Dionysius Cart. 1139 Dionysius autem Carthusianus in hunc modum, *Gyrum cæli circumvi sola, id est omnium cælestium corporum ambitum circumplexa sum, & meâ immensitate continui, & conclusi, ac intra me comprehendi, & meâ gubernatione direxi. Et profundum abyssus penetravi: quia immensa nullis terminis limitator, sed penetro universa, & essentis illabor rerum, sumque rebus intimior, quam essentialia earum principia. Et in fluctibus maris ambulavi; potestativè ac sapienter omnia, quæ in mari fiunt, & sunt, disponendo. Et in omni terra steti: cuncta terrena regendo. Hæc Dionysius. Penè similes sunt Jansenius, Palacios & neoterici alii, qui nonnihil addunt de infinita Dei cognitione, & scientia res omnes penetrante, prospiciente quantumvis profundas, latas, & amplas.*

1140 Nos verò paulò aliter Ecclesiastici verba enodamus, quin obstaculo nobis sint exhibitæ enodationes. Etenim, ut de nostro confiter argumento, notandum censeo, Christum Dominum, quæ homo etiam extat, & Virginem Matrem, quæ tantopere ei conjuncta est, quodammodo Deo adstituisse in accurata cælorum, maris terræque molitione, & conservatione; quatenus scilicet præordinati sunt, præsciti, & contemplati à Numine, ut rerum omnium principia, exemplaria,

& fines, ante earum conditionem. De quo nonnulla diximus supra ad illa verba 5. *Primogenita ante omnem creaturam.* Lege quæ de Jesu & Maria in sensu verè litterario dicuntur Proverb. 8. à v. 22. usque ad 30. eruditissimis nostri Salazarii commentariis adhibitis. Ego ea præsertim verba cursim propono, & cum Siracidis verbis compono. *Quando præparabat cælos aderam (en nostra, gyrum cæli circumvi sola) Quando certa lege & gyro vallabat abyssos (ecce illa; profundum abyssus penetravi.) Quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. (hoc illud est; in fluctibus maris ambulavi.) Quando appendebat fundamenta terræ (his ea cohærent; in omni terra steti.) cum eo eram cuncta componens. LXX. cuncta disponens, compingens, vel modulans; Hebraicè educans, nutrens, aut quasi nutritia, alendo, fovendo, enutriendo omnia; cælos nempe, abyssos, maris fluctus, & terram, & quidquid in eis continetur: tanquam rerum omnium principium, exemplar, & finalis causa. Quo utique sensu Christus, & ejus Genitrix gyrum cæli in, vel à mundi primordiis, circumvisse, profundum abyssus penetrasse, in fluctibus maris ambulasse, & in omni terra stetisse dicuntur: certa quadam immensitate quodammodo infinita per essentiam, præsentiam, & potentiam, ut qui rerum omnium creaturarum perfectiones longè excellentiori modo in se contineant, ut versum 5. illustrantes statuimus.*

1141 Sed enim, etsi hæc ita sint, juxta primum literalis corticis sensum superficialium, aliam tamen sublimiorem intelligentiam intendi ab Spiritu sancto sub illis gyri cælestis, abyssus profundissimæ, marinorum fluctuum ac terræ metaphoris, æquum est ut existimemus. Unde reor, in primis, *cæli nomine Catholicam designari Ecclesiam, quæ cælum passim vocatur in litteris inspiratis, & cælum mysticum est Pf. 8. 4. & Pf. 18. 1. Isaie 65. 17. & cap. 66. 22. ad Hebr. 12. 22. & in Apocalypsi sæpe, ut observat noster Alcazar: & in Evangelistis non semel regnum cælorum dicitur. Imò universa cælestis gloriæ magnitudo, quæ in cap. 21. & 22. Apocal. celebratur, singulariter revocanda est ad splendorem Ecclesiæ militantis ex aliquorum mente. Hujus igitur cæli gyrum circumvisse dicuntur Christus & Deipara immensa quadam protectione, & sedula custodia; quæ circuitionis seu circuitus voce solet in divinis litteris exprimi.*

1142 Rursus, *abyssum accipio pro inferno in inferioribus terræ partibus, centro nempe, sito; ut patet ex Luc. 8. 31. Apocal. 9. 1. & 11. & cap. 11. 7. & cap. 17. 8. ad Roma. n. 10. 7. Abyssus verò profunditas, seu profunditas, mihi est Diaboli adversus Ecclesiam machinamenta, Pf. 35. 7. *Judicia tua abyssus multa.* Et Ecclesiastici 42. 18. *Abyssum, & cor hominum investigavit, & in astutia eorum excogitavit.* Ubi Lyranus per *abyssum* intelligit Diabolum, & ejus machinationes, & fraudes, quas Deus penetrat, & pervestigat. Christus itaque & Deipara sapientiâ suâ facilè inferni, seu Diaboli consilia ad Ecclesiæ Catholicæ everisionem, profunda planè, & hominibus inscrutabilia, penetrant, penetrata evertunt & everfa in Ecclesiæ bonum, majoremque gloriam sapientissimè convertunt.*

Ac denique in illis verbis: *In fluctibus maris ambulavi, & in omni terra steti;* per mare

Gentilium intelligo, & per *terram* Judaicum. Sic Judæis *terra* nomen solet in Scriptura deferri, propterea quod terrestribus infixi sint rebus, ut claret ex Isaï. 24. ubi eos *terram* vocat sæpè. Gentilibus autem *maris* nomenclatura rectè adaptatur, ob eorum levitatem, inconstantiam, & profunditatem in erroribus; nec non assiduum perturbationem, & confusionem. Unde illud Num. 23. 7. *Fluct aqua de situla ejus, & semen illius erit in aquas multas.* Est hæc ingeniosa & solida nostri Alcazaris observatio frequens in Apocalypsim. Cum ergo hi duo populi & Gentilis, & Judaicus, vel ab Ecclesiæ Christianæ primordiis, maxime nitantur atque contendunt eam evertere, ac perdere: Gentilissimus æstantibus suæ levitatis & perturbationis fluctibus, Judaismus suâ illâ mundialibus bonis adhæsiōe; Christus Jesus, & Virgo Mater, qui cæli gyrum, id est, Ecclesiam, circumdant, præsto adesse dicuntur: *in fluctibus maris ambulant, & in omni terra stant mirabili immensitate & providentiâ præsentissimi;* maris æstus compefcunt, id est, Gentilium vires; terram calcant, id est, Judæorum potentiam frangunt. Quæ omnia seorsim illustrare aggredimur.

TEXTUS ILLUSTRATUS

De Christo Domino.

SUBSECTIO XLIX.

Christus Ecclesiam suam circumdat, & protegit; Diaboli machinamenta penetrat, & evertit; Gentilismi, & Judaismi adversus Christianum nomen vires frangit, & perdit.

1143 Statuimus, in hoc sensu capienda Ecclesiastici verba præjacta, & enodata. Modò illis splendorem aliunde conciliemus. Atque in primis occurrit Dei effatum apud Zachariam c. 2. 4. ubi de Ecclesia Christiana, mystica Jerusalem: *Absque muro habitabitur Jerusalem præ multitudine hominum, & jumentorum in medio ejus.* Prædicat, Ecclesiæ amplitudinem tantam esse futuram, ut nullis sit definienda spatium, nec continentia ullo murorum ambitu; ac si penè immensum occupatura esset spatium, (ut dicitur Baruc. 3. 24. & Isaï. 54. 2.) quod non nisi Dei protegente immensitate ambiri posset. Propterea subdit: *Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu; & in gloria ero in medio ejus.* Certè fortissimo muri ignei ambitu singularis Dei custodia, atque protectio significatur, qua Ecclesiam suam circumdat, & protegit. *Murus erit ipsius Domini defensio;* interpretatur Hieronymus. Et quidem cum aliquo intuitu ad *flammeum gladium* datum pro Paradisi custodia; ut enim Abulenſis quæst. 36. in cap. 3. Geneſeos: *Est ille ignis per modum muri ambientis totum locum paradisi.* Argutè existimat S. Hieronymus, Christum pro muro igneo in circuitu Ecclesiæ oppositum; ut *credentes, & habitantes in medio calefaciat, qui prius frigore charitatis impuerant, & post sint spiritu esse ferventes.* Illud autem, quod Zacharias subtextit: *& in gloria ero in medio ejus,* Montanus, & alii sic ex Hebræo vertunt: *quia ero securus in medio eorum;* sumpta particula, & pro causali quia, ut observat ibi noster Sanctius ex sacræ Scripturæ usu. Et ratio

P. Ildeph. de Flores in Eccles.

nem reddit Vates, cur Christus Dominus pro igneo futurus sit Ecclesiæ suæ muro; quia nempe *erit securus in medio ejus;* sicut enim in jecore sanguis concoquitur, & inde in omnium membrorum nutrimentum diffunditur, ita à Christo Ecclesiæ custodia, protectio, omneque præsidium derivatur. Et quidem *Jesus* nobilissimam Eucharistici Sacramenti metaphoram esse, qua pollicetur Deus se universæ Ecclesiæ, vitæ alimenti, purissimi videlicet sanguinis fontem extitutum, quis negat? A Christo igitur sub Eucharisticis speciebus delitescente universa Ecclesiæ gloria & præsidium quaquaversus: *in medio* enim cum sit, suum pretiosum sanguinem ad nostrum alimentum effundens, *muri* tamen ignei ad instar nos cingit, & protegit; nam, ut ipse testatur Joan. 6. 57. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet;* tanquam civitas intra mœnia; & *ego in illo,* id est, in medio ejus, ut securus. Hinc jam Ruperti interpretatio lib. 1. in Zachariam, *Dominus ipse murus ejus, murus ignis in circuitu, per quod civitas illa quam firma sit satis innuitur.* Cum enim scriptum sit: *Sicut fluit cera à facie ignis, sic peccatores à facie Dei; quis ibi hostem timebit? quis de inimico sollicitus erit?*

1144 Apocal. 21. 12. dicitur de Ecclesia militante sub novæ Jerusalem à cælo descendentis typo: *Et habebat murum magnum, & altum.* Deinde v. 17. huic muro adscribuntur in altitudinem centum quadraginta quatuor cubiti, & jaspideus totus describitur: *Erat structura muri ejus ex lapide jaspide. At quænam muri hujus tam alti, tam lati, tamque pretiosi significatio? Mitto aliorum placita, unius Angelici Doctoris interpretationi adhærens, qui in Commentariis ad Apoca. sic elucidat: Per murum conveniunt Christus intelligitur, qui S. Jerusalem undique circumdat & protegit: de quo muro habetur Isaï. 26. *Urbs fortitudinis nostræ Sion, salvator ponetur in ea murus & antemurale.* Et Zacharia 2. *Ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu, & in gloria ero in medio ejus.* Iste etiam murus magnus & altus dicitur, quia Christus D. magnus est per incomprehensibilitatem immensitatis: altus per exaltationem humanitatis. Accedit noster Alcazarius scitè arbitrans eo muri simbolo Christianos sacerdotes potissimum figurari, ex quorum Missis atque orationibus constatur Ecclesiæ murus, qui eam circumdat ac protegit; meminitque Ruperti asserentis, Eucharistiam esse Ecclesiæ murum. Nec mysterio vacat quòd murus dicatur *jaspideus* totus. Ut enim ibi S. Thomas: *ex jaspide, qui semper virorem habet.* Adfertque in hujus rei significationem illud Ezechiel. 33. *In montibus excelsis Israel erunt pascua eorum: ibi requiescent in herbis virentibus.* Quasi Eucharistiæ Sacramentum & locus sit pascuorum, & murus in Ecclesiæ circuitu ad ejus præsidium. Vide Alcazarem Notatione 6. in caput 21. Apoca. ubi latè probat jaspidem suapte naturâ vindem esse; & ab antiquis pro amulero, ac tutela adversus Dæmones habitum. Quapropter, ut significetur Ecclesia Catholica, à Dæmonum impugnationibus esse omnino secuta, eleganter dicitur Christus in Eucharistia illi esse pro jaspideo muro.*

1145 Ad liram suam concinebat Regius Cantor Pf. 118. v. 117. *Adjuram me, & salvus ero.* Pro, *adjuram me,* est Hebraicè *Saad,* quod

B b 3

